

זבחים פד

משה שווערד

DAF YOMI ADVACEMENT FORUM

זבחים דף פ"ד ע"א

אמר ר"ל מנחה הבאה בפני עצמה לדברי כולן וכו', במה נחלקו התנאים דלהלן?

	מנחה הבאה בפני עצמה	מנחה הבאה עם הזבח	נסכים הבאים בפני עצמן	נסכים הבאים עם הזבח
לרבן גמליאל	לא תרד	לא תרד	לא ירדו	לא ירדו
לר' יהושע	לא תרד	לא תרד	ירדו	ירדו
לר' שמעון	לא תרד	תרד	לא ירדו	ירדו
לר' יוסי הגלילי	תרד	תרד	ירדו	ירדו
לר' עקיבא	תרד	תרד	ירדו	ירדו

פסולים דלהלן שעלו על המזבח, האם ירדו או לא?

	הלן, היוצא, הטמא, נשחט חוץ לזמנו, נשחט חוץ למקומו, קבלו פסולים וזרקו דמו, ניתנים למעלה שנתן למטה ולהיפך, ניתנים בפנים שנתן בחוץ ולהיפך, פסח וחטאת שלא לשמן	נשחטה - בלילה, נשפך דמה, יצא הדם - מהקלעים	רובע, נרבע, מוקצה, נעבד, אתנן, מחיר, כלאים, טריפה, יוצא - דופן [1] זקן, חולה, מזוהם, נדמה, טומטום, אדרוגינוס - תוס'
לר' יהודה	לא ירדו	ירדו [2]	ירדו
לר' שמעון	לא ירדו	לא ירדו	ירדו

שחט באופנים הפסולים כדלקמן, האם ירדו מעל המזבח? [תד"ה וחוף].

	חשב חוץ לזמנו	חשב חוץ למקומו	חשב שלא לשמו
בקדשים קלים	לא ירדו	ירדו [3]	לא ירדו [4]
בקדשי קדשים	לא ירדו	לא ירדו	לא ירדו [5]

[1] כל אלה אין פסולן בקודש אלא קודם לכן, ולכך בזה ס"ל לכו"ע שירדו - דנתמעטו מזאת. ושאר הפסולים כולם הוי פסולן בקודש, ולכך ר"ש מרבה את כולם מתורת העולה - ריבה תורה אחת לכל החטאות, ור' יהודה מרבה להם ממה שמצאנו להם הכשר במקום אחר [וכמבואר בעמ' ב].

[2] ר' יהודה ממעט ג' מיעוטים [זאת, היא, וה' דהעולה] לג' פסולים: נשחטה בלילה, נשפך דמה, יצא דמה חוץ לקלעים.

[3] הקשו תוס', שבמנחות אמרין חטאת [ולגריסת ר"ת: תודה] ששחטה חוץ למקומה רבא אמר תרד וכו', וא"כ היכי אמר הכא שלא תרד. ותיצו, שדוקא בקדשים קלים כתודה - תרד - בשחט חוץ למקומו, דכיון שאין זריקתם מועילה לכלום [וצריך בקדשים קלים לזריקה כדי שתעשה בהם מעילה באימורים], אולם בחוץ לזמנו שמועלת הזריקה לחייבו כרת - ה"ה שמועלת לענין שאם על לא ירדו. אמנם בקדשי קדשים שכבר יש בהם מעילה קודם זריקה, לכך גם אם הזריקה אינה חשובה - כמו כאן - אין בזה קפידא.

[4] ואף שגם כאן מחשבה פסלה קודם זריקה וכו"ל, מ"מ אינו חשוב פסול חמור כל כך להפקיעו לגמרי משם קרבן, ודוקא שלא במקומו שהפסול מפקיעו משם קרבן לגמרי [וחשוב כנשחט בדרום] לכך ירד. ועוד דשלא לשמו הוא פסול קל דהא כשר הוא בשאר הזבחים ולכך לא ירד.

[5] ובסוף צדדו תוס', שדם בקדשי קדשים אם חשב לאוכלם חוץ לירושלים כמו קק"ל - ירדו.

1. רש"ש על זבחים דף פד/א

גמרא נסכים הבאים בפ"ע לד"כ ירדו. ע"כ ס"ל לר"ל דהמתנדב יין מנסכו לספלים ודלא כשמואל לקמן (צא ב) דמזלפו ע"ג האשים דלדידיה לר' יהושע ל"י. ולפ"ז קשה לקמן דפריך פשיטא אמאי לא משני דאתי לאפוקי משמואל. וע"כ צ"ל דס"ל לתלמודא דזה לא איצטרך לאשמעינן כיון דסתם מתניתין במנחות (עד ב) דלא כוותיה. ומזה נסתייע פסק הרמב"ם פט"ז מהל' מעה"ק הל' י"ד דלא כשמואל והכ"מ נדחק שם בזה:

2. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן יא [א]

והנה בעיקר לשמואל דאמר דהמתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האשים יש לחקור אם י"ל דין הקטרה או ניסוך אי נימא דבמתנדב יין גילתה תורה מקרא דאשה ריח ניחוח דצריך להקטירו ולא לנסכו וא"כ י"ל דין הקטרה או דהוי ניסוך רק דהניסוך אינו לספלים כ"א לאישים ונ"מ לענין זר שזילפו דאם י"ל דין הקטרה קי"ל דשיעור הקטרה בכזית אבל אם י"ל דין ניסוך שיעור ניסוך הוא ג' לוגין ופחות אינו כלום וכן לענין העלאה בחוץ אי שיעורו ג' לוגין או כזית כמו שאר הקטרות או אפשר דמשקין בהקטרה שיעורו ברביעית דרביעית במשקין ככזית באוכלין ...

3. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן י

(ב) ובמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום אם צריך להביא רק המנחה או אף היין בכלל מנחת נסכים הנה במנחות (ק"ד ע"ב) אמר רבא מדברי שניהם נלמד מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום ופי' רש"י ז"ל מנחת נסכים סלת שמן ויין בלא קרבן כו' עכ"ל ומוכח דס"ל לרש"י ז"ל דבכלל מנחת נסכים הוא גם היין וכן משמע מדברי התוס' ערכין (י"ב ע"א) ד"ה נסכים שכתבו דזה דאיבעי לן נסכים הבאים בפ"ע אי טעונין שירה או לא דמיירי בנסכים של ק"צ שלא הקריבו ביומו וכתבו דליכא לפרושי אם התנדב אדם מנחת נסכים דאפילו עם קרבנו ג"כ אין טעון שירה ומשום דאין שירה בקרבן יחיד ואם מנחת נסכים היא בלא יין מה שייך שירה במנחת נסכים הא אין אומרים שירה אלא על היין:

4. שפת אמת על זבחים דף פד/א

בגמ' מתנדב אדם מנחת נסכים. צ"ע אי דוקא מנחה עם יין כדין מנחת נסכים דאז המנחה אינה נקמצת רק כליל כמו מנחת נסכים. אבל שיוכל להתנדב מנחה בלי יין ושתהי' כליל אין לנו וכן שורש דברי רבא מנחות (ק"ד) מיירי בסולת שמן ויין כדפירש"י שם. והרמב"ם (פי"ד ממעה"ק) סתם כלשון הגמ'. ונראה דיכול להתנדב גם בלי יין כיון דבמנחת נסכים היין אינו מעכב המנחה כדאיתא פ' התכלת (מ"ד ע"ב). א"כ גם בפ"ע היא כליל. וכה"ג יכול נמי להתנדב בלי יין. [עמ"ש בחי' מנחות צ"א ע"ב]. והנה הא דאמר רבא דנסכים בפ"ע לדברי כולן ירדו לכאורה תלוי בפלוגתא דלקמן (צ"א ע"ב) במתנדב יין אי זרקו על האשים דלדידי' גם לר"י לא ירדו. ואפשר לומר דאפי' למ"ד יין על האשים היינו במתנדב יין סתם אבל באומר יין נסכים דינו כנסכים על מקום השיתין [כמ"ש התוס' בחולין ד' כ"ג] ולשון רש"י לא משמע הכי. [וכן משמע בתוס' קידושין (נ"ה ע"ב ד"ה ודילמא):

5. הגרי"ז על מסכת מנחות דף מד/ב

אמנם יש להביא ראיה מהפולוגתא דהכא זהו משום דשייכי להדדי וחד קרבן הם דהא שיטת רש"י לקמן (דף ק"ד ע"ב ד"ה מדברי) במתנדב מנחת נסכים דצריך להקריב גם יין לנסכים, וע"כ משום דקרבן אחד הם דאל"ה כיון דלא נדר כי אם מנחת נסכים מאי שייכות יש לזה להביא נסכים, וע"כ דקרבן אחד הוה, אמנם הר"מ ס"ל בהל' מעה"ק (פי"ד הל"א) דאינו מביא כי אם מנחת נסכים ולא יין, וצ"ע:

6. שו"ת הרשב"א חלק א סימן עט:

... אבל עבודה שהיא גמר עבודת יום כשרה אף בלילה והוא סוף עבודה דיום. וכדאמר ביומא בשילהי פרק בראשונה (שם כז, ב) למימרא דעבודת יום בעיא פייס עבודת לילה לא בעיא פייס. והרי אברים ופדרים, ופרקינן סוף עבודה דיממא הוא. ושמעינן מינה דסוף עבודה דיממא כשרה בלילה. ולפיכך יש לומר דנסכים סוף עבודת התמיד הם שחלק מחלקי התמיד הם ולפיכך כשרים אף בלילה. וכדאמר בתמורה בפרק יש בקרבנות הצבור (יד, א) מנחתם ונסכיהם (במדבר כט, כד) אפילו בלילה ואפילו למחר. ובערכין פרק אין בערכין (יב, א) דאיבעיא להו נסכים הבאין בפני עצמן טעונין שירה או לא, פרש"י ז"ל (ד"ה נסכים) נסכים הבאין בפני עצמן כגון שהביאו היום קרבן צבור ולא הביאו נסכים והביאום למחר. דאמר מר מנחתם ונסכיהם בלילה מנחתם ונסכיהם אפילו למחר ע"כ. ונסוך המים נמי מאורתא הוה מתחיל. כדאמרין בריש פרק קמא דתענית (ב, ב) רבי אליעזר מנסוך המים גמר לה דאמר מר נסוך המים מאורתא:

ומיהו אי אפשר לומר שהנסכים גופן היא עבודת לילה שאם כן לא היתה פסולה בזר. וכדאמרין בשילהי פרק בראשונה (יומא כז, ב) אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן זר שסדר את המערכה חייב. מתקיף לה רבי זורא וכי יש לך עבודה שכשרה בלילה ופסולה בזר? ואקשינן ולא והרי אברים ופדרים ופרקינן סוף עבודה דיממא היא! אלמא דוקא סוף עבודה דיממא הנעשית בלילה היא שפסולה בזר. הא עבודה שלילמה שכשרה בלילה אינה פסולה בזר. ואילו נסכים בין נסוך היין בין נסוך המים פסולה בזר. ולא עוד אלא שהא חייב עליה מיתה כדאמר באותו פרק (כד, א) אמר רב ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה זריקה והקטרה נסוך היין ונסוך המים. אבל היא סוף עבודה דיממא וכמו שאמרתי. ואלא מיהו ודאי אסיקנא התם בתמורה בפרק יש בקרבנות הצבור (יד, א) דנסכים הבאין עם הזבח אין קרבין אלא ביום. דגרסינן התם כי סליק רב דימי בר יצחק אשכחיה לרבי ירמיה דיתיב וקאמר משמיה דר' יהושע בן לוי מניין לנסכים הבאים עם הזבח שאין קרבין אלא ביום? תלמוד לומר (במדבר כט, לט) ולנסכיהם ולשלמים. מקיש נסכים לשלמים. מה שלמים ביום אף נסכים ביום. אלא אני סבור שאפילו תמצא לומר שהנסכים באין אחר הקטרת וקודם הטבת שתי נרות אין אני קורא כאן הפסקת שתי עבודות. שאין הנסכים עבודה שלילמה בפני עצמה. אלא חלק מחלקי עבודת התמיד כמו שאמרתי. והרי לאבא שאול ששחיתת התמיד וקבלת דמו והולכתו וזריקתו והעלאת אברים לכבש הכל היה מפסיק בין הטבת חמש נרות להטבת שתי נרות בשל בוקר. ואף על פי שהקבלה וההולכה והזריקה כל אחת עבודה בפני עצמה אלא שכולן חלקי התמיד הם. אבל הקטרת עבודה בפני עצמה היא:

7. תוספות על ראש השנה דף ל/ב

... ומיהו יש לתמוה אמאי נתקלקלו בשיר והלא בשעת נסכים היה השיר כדאמרין בכל דוכתא (ברכות דף לה.) אין אומר שירה אלא על היין ואיתא בפרק שני דערכין (דף יב. ושם) ויכול להמתין מלהביא נסכים עד הלילה או עד למחר כדאיתא בהקומץ זוטא (מנחות דף טו:) דמביא אדם זבחו היום ונסכו מכאן ועד עשרה ימים ובפ"ב דתמורה (דף יד.) מנחתם ונסכיהם אפילו בלילה מנחתם ונסכיהם עד למחר. ונראה לי דלכתחלה יש להביא נסכים עם הזבח דאי מביא בלילה אין יכול לומר שירה כדאמרין בפ' שני דערכין (דף יא.) מה כפרה ביום אף שירה ביום ולמחר נמי אם מביאה מבעיא לן התם (דף יב.) אם טעונין שירה דאיבעיא להו נסכין הבאים בפני עצמן כלומר שהביא קרבן צבור היום ונסכין למחר טעונין שירה או אינן טעונין שירה ולא איפשוט והא דאמר ר"מ התם (דף יא.) דשיר מעכב הקרבן היינו בנסכים הבאין עם הזבח שקרבו בשעת שחיתת הזבח דאין קרבין אלא ביום כדאמרין בפ' שני דתמורה (דף יד.) ואותן טעונין שירה ואפי' אם תמצוי לומר דבאין בפני עצמן טעונין שירה מ"מ טוב שיביאם עם הזבח כדי שיאמרו אאכילה ושתיה כדאמר התם בערכין (דף יב.) או דלמא אאכילה ושתיה אמרה אשתיה לחודיה לא אמרה ושהיה דמביא אדם זבחו היום ונסכו מכאן עד י' ימים משמע דלכתחלה יכול לעשות כן הגי' מילי בקרבן יחיד דאין טעון שירה דאין אומרים שירה אלא על קרבן צבור הקבוע להם זמן כדמוכח התם בערכין (דף יא.):

8. שערים מצויינים בהלכה

דף פד. מנחתם ונסכיהם למחר. כתב במנ"ח (מ' תקעה-א, אות יא) שפשוט שעל מנחות חייב על כל תאחר, וגם על מנחת חוטא, [ועי' בהגהות הרש"ש ר"ה ד. ד"ה ת"ר], וה"ה על נסכים דקי"ל (מעה"ק פ"ב הי"ב) מביא אדם זבחו היום ונסכיו אחר זמן, ג"כ עובדים, וכן על נסכים הבאים בפני עצמן, ועובר על כולם בלאו ועשה. ועי' בתשו' דובב מישורים (ח"א סי' קג-ב).

9. איזהו מקומן מסכת זבחים דף פד עמוד א

סד"א הואיל וכו' כנסכים הבאין בפ"ע דמו ומודי ר"ש דלא ירדו קמ"ל - הנה החידוש הכא טפי דאף דבמתני' לעיל מג. סבר ר"ש דאף נסכים הבאין עם הבהמה אין בהם פיגול [עיי"ש תוס' בסוף העמוד] דחשיב שאין לו מתירין מ"מ הכא לא חשיב ליה כנסכים הבאין בפ"ע לענין עלו לא ירדו, ושו"ר בזה תוספ"ק בשלו"ר עיי"ש.

10. חידושי בתרא

תתרכב) פד. מתני' אם ירדו לא יעלו. יש מפתפקים אם היינו משום דכל הקידוש היה רק ללא ירדו, או דהוי קידוש גמור ומ"מ כשירד בטל כל הקידוש ולכן לא יעלו, ולכאורה אם כדרך הראשון אין מובן לשון המשנה "כשם" שאם עלו לא ירדו "כך" אם ירדו לא יעלו, דמשמע דמאותו סיבה הוא, והיינו דכמו דהתפסה במזבח מקדשה כ"כ פירושה מהמזבח מנתק הקדושה, והיינו כצד השני, דאילו כצד הראשון הול"ל — אף דאם עלו לא ירדו מ"מ אם ירדו לא יעלה.

11. משנה למלך על הלכות פסולי המוקדשין פרק ג הלכה ו

וכן בהמת קדשים שנשחטה בלילה כו'. יש להסתפק אם משלה בהם האור אם תרד או לא דאפשר דכי היכי דמהני משלה האור לשאר פסולים שירדו שיעלו ה"נ מהני להנך דלא ירדו. או דלמא לא דמי. ובס"פ פרת חטאת (דף ק"כ) גרסינן קדשי קדשים ששחטן בדרום אם עלו לא ירדו איבעיא להו ירדו מהו שיעלו כך היא גירסת התוס' שם וכתבו דבריש פ"ק דמעילה נחלקו רבא ורב יוסף אם עלו מהו שירדו והכא פשיטא ליה דאם עלו לא ירדו הכא מיירי במשלה בהם האור ומש"ה אליבא דכ"ע אם עלו לא ירדו. נקטינן דאף לרבא דס"ל בשחיטת דרום אם עלה ירד אם משלה בהם האור לא ירד וה"ה לדידן בשאר פסולים כגון שחיטת לילה או נשפך דמה או יצאת דאם משלה בהם האור לא ירדו. ומיהו נ"ל דאליבא דכ"ע אם ירדו הנך פסולים אע"ג דמשלה בהם האור לא יעלו ורב יוסף דקאמר יעלו היינו דוקא בשחיטת דרום דס"ל דאם עלה לא ירד אפילו שלא משלה בו האור מהני ליה משלה בו האור לאם ירד שיעלה. אבל בדברים שאם עלה ירד לא מהני משלה בו האור אלא חד דרגא דהיינו שאם עלה לא ירד אבל לא תרי דרגי שאם ירד יעלה. ומחלוקת זה דאם ירדו מהו שיעלו תלוי באותו מחלוקת דפ"ק דמעילה דאם עלו מהו שירדו. ורבינו לא ביאר לנו דין זה ואולי גירסתו היא כגירסת רש"י ז"ל. ועיין ברכת הזבח ריש דמ"ח ודו"ק:

12. שערים מצויינים בהלכה

רי"א נשחט בלילה וכו'. עיי' במשל"מ (פסוה"מ פ"ג ה"ו) שנסתפק, אם משלה בהן האור אם תרד, דאפשר דכמו דמהני משלה האור לשאר פסולין שירדו שיעלו, ה"נ מהני להנך דלא ירדו, ועיי"ש ראיה לזה, ומ"מ כתב דאליבא דכו"ע אם ירדו הנך פסולין אע"ג דמשלה בהן

האור לא יעלו וכו'. [ובמרכבת המשנה כתב דתלוי בפלוגתא דאמוראי לקמן (פה:), ולהרמב"ם דפסק כרב מרי שם [עיי"ש במשל"מ ה"ט] לא יועיל בזה דמשלה בהן האור. אך בהגה' הגרע"א (שם) הוכיח דאף לרב מרי מהני בזה משלה בהן האור] ובערוה"ש העתיד (סי' קכט-כב) כתב, דלא מועיל בהן משלה בהן האור, עיי"ש טעמו. וע"ע בהגה' מלא הרועים (פסחים נט:).

13. יד בנימין

שם צמחנה, כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו. הנה יש להסתפק מהו הדין אם יעלו שנית לאחר שירדו, ומאז הסברה לכאן אין שום חילוק בין עלה פעם ראשונה לפעם שני, אולם בחוספתא מצוה להדיח דאם עלו לאחר שירדו ירדו. ומכבוד מו"ח הגאון הגרמ"י ליפקוביץ שליט"א שמעתי שנשא ונתן בזה עם מרן זעל החזו"א ז"ל אודות התוספתא הנ"ל והעיר בזה מו"ח מהגמ' לקמן דף פ"ה. בזה דעתי לאוקמי הא דקתני

שחטה צראש המזבח יפשיט וינתח במקומה דמיירי צפסולין, ומקשי' אלא הא דקתני כיצד הוא עושה מוריד את הקרבים למטה ומדיחן ואי צפסולין הרי כיון שירדו שוב לא יעלו ומשני דאם מיתרמי כהן שלא ידע ניסקינהו כו' עיי"ש, והשתא אם נימא דאם עלו שנית ירדו וכדברי התוספתא הנ"ל א"כ מאי אהני לן מה שהכהן יעלנו שנית הא צריך להורידן, והשיב לו זעל החזו"א דבאמת דברי התוספתא הוא טעות סופר, והוכיח מדלא קתני אם עבר והעלן ירדו.

14. רש"י על זבחים דף פד/א

שהיה פסולו בקדש – [1] משבאת לעזרה נפסלה:

15. תוספות על זבחים דף סח/ב

אמר רב שמאל ולילה כו'. כולה הך סוגיא כר"ש כדפרישית במתני' ושמאל ולילה דאין מטמאין דאם עלו לא ירדו וזר וסכין מטמאין (ירדו) לר"ש דכיון דאירע פסול [קודם שחיטה] כמו דחנקינן דמי וירדו דאין פסולן בקודש שלא נתקדש בכלי [2] וכל שפסולו בקודש דלא ירד היינו שאירע פסול משנשחט ונתקדש בקדושת כלי ולא כמו שפי' בקונטרס לקמן בפ' המזבח מקדש (דף פד.) אין פסולו בקודש שאירע פסול קודם ביאתו לעזרה כגון רובע ונרבע דנרבע בעזרה מאי איכא למימר ...

16. יד בנימין

בתוד"ה כל שפסולו בקדש, שאירע לאחר שחיטה [ונתקדש] בכלי כדפרישית לעיל צפ' חטה"ע (ס"ח: ד"ה אמר) עכ"ל. פי' דעתי' שהפסול יהי' לאחר שחיטה וקבלה. ולכאן' ז"ע מהא דנשחטה כלילה דעלם השחיטה נעשית צפסול, ובשלמא צנשפך דמה י"ל שנשפך אחר שנתקבל בכלי וכמש"כ החוס' נדה מ' ע"ב אצל מנשחטה כלילה קשה, וז"ל דהתם הטעם דלא ירד משום דאית לי' הכשירה במקום אחר היינו צאצאים ופדרים וכמצוה לעיל ס"ח: גבי מליקת לילה, וכ"כ החוס' נדה מ"א ד"ה שהי', (הוצא צטה"ק), ובנשחט חוץ למקומו כזר מצוה לקמן הטעם הואיל ואיתקש לחוץ לזמנו. (שו"ר שכן מצוה לקמן

17. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן ד

[והנה במנחות (ע"ט ע"א) גבי שחט את התודה ונמצאת בע"מ אמרין מ"ש משחטה ונמצאת טרפה דהוי פסולו קודם שחיטה ומ"ש שחטה ונמצאת בע"מ דלא הוי פסולו קודם שחיטה ומתצינן בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו וכתב רש"י ז"ל בדוקין שבעין דהוי מום עובר ואינו ניכר דלא הוי פסולו אלא לאחר שחיטה דסבר כר"ע דאמר אם עלו לא ירדו והואיל דלא ירדו דקדש כל דהו לא חשיב פסולו קודם שחיטה עכ"ל והנה דברי רש"י ז"ל אינם מובנים וראיתי להרש"ש שם שמפרש דברי רש"י ז"ל בדוקין שבעין לאחר שחיטה ניכר שהוא מום קבוע והיינו דלר"ע דוקין שבעין חשיב מום דלאחר שחיטה וא"כ הוי פסולו בקדש אך מהתוספתא שהבאתי לא משמע כן]:

18. רש"ש על זבחים דף פד/א

במשנה הרובע כו'. התוי"ט דקדק מדוע לא תני הנוגח כמו בר"פ דלעיל. ולולי דמסתפינא הייתי אומר דלר' יהודה דפוטר שור ההקדש מן המיתה בב"ק (מד ב) ה"ה דמותר להקרבה. ול"ד לעפ"י עד אחד או עפ"י הבעלים דהתם שור בר מיתה הוא אלא שמחוסר עדים. והכא כולו איירי כשאירעו פסוליהו לאחר שהוקדשו כמש"כ התוס' לקמן (ע"ב) בד"ה ומוציא. ועמש"כ בר"פ דלעיל בס"ד:

19. שערים מצויינים בהלכה

רבי חנינא סגן הכהנים וכו'. הנה בכס"מ (כלה"מ פ"ז ה"ג) כתב לענין אחר, דאף דקי"ל הלכה כרע"ק מחבירו, פסק הרמב"ם כר' חנינא, משום דהוה בקי במילי דמקדש טפי מר' עקיבא. [וזה"ל חב"י בתשו' אבקת רוכל סי' קפא, דר' חנינא סגן הכהנים מסתמא היה מצוי תמיד במקדש]. וכן הביא בשו"ת גינת וורדים (או"ח כלל ב-טו) דהלכה כר"ח סגן הכהנים אפי' כשחולק עם רבים במילי דמקדש וקרבתו, משום דאיהו הוה בקי בהנך מילי טובא. ועי' ביד מלאכי (כלל תקפה) מה שהעיר על דבריו, [ושגם הכס"מ לא קאמר אלא במקום שחולק עם יחיד ולא כשחולק עם רבים]. והביא בשם צרור החיים שתמה בעיקר דברי הכס"מ מהא דפסק הכס"מ בעצמו (שקלים פ"ד ה"ב) כרע"ק, ולא חש לכלל הנ"ל עי"ש. [ועי' בפאר הלכה (תחילת סוגיא

הא דקרי ליה סגן הכהנים בלשון רבים, שמעתי בשם הגר"מ שפירא, דבימי בית שני היו הכהנים גדולים מתחלפים בכל שנה, כיון שלא הוציאו שנתם לאחר יוה"כ כדאיתא במס' יומא (ט.), אבל ר"ח נשאר הסגן של כל הכהנים שהתחלפו. [ויש להעיר מתו"כ (צו מילואים פרשה ו)

| כתב הרמב"ם (כלה"מ פ"ד הט"ז) וממנים כהן אחד יהיה לכה"ג כמו המשנה למלך, והוא הנקרא סגן והוא הנקרא ממונה, [עי' סנהדרין יט:], ויהיה עומד לימין כה"ג תמיד, וזה כבוד הוא לו, וכל הכהנים מתחת יד הסגן. ומקורו מגמ' הוריות (יג.), ועי"ש במהר"י קורקוס וכו"ה

20. שפת אמת מסכת זבחים דף פד עמוד א

כשם שאם עלו לא ירדו כן אם ירדו לא יעלו הלשון כשם אין מובן שפיר והי' נראה לע"ד דכמו דאם עלה היינו ע"ד להקריב דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת בירדו נמי דוקא שהורידו בכוונה אבל בנפל מעצמו י"ל דיעלה ובהכי הי' מיושב כפשוטו הך דכולן שפקעו מע"ג מזבח לא יחזיר דפירש"י א"צ להחזיר והקשה בתוי"ט דהא אם ירדו לא יעלו ולמ"ש י"ל דבפקעו מעצמן ל"ד לירדו ולהכי רק א"צ להחזיר מיהו בתוס' לקמן (פ"ו) כ' סברא

להיפוך דבפקעו מעצמן נדחה טפי מעל המזבח ע"ש וגם יש להוכיח מהא דמקשה הגמ' בכבש מקדש דאי אור מזבח אינו כמזבח להוי כירדו ע"ש והתם לא ירדו בכונה רק כדי להעלותו למזבח א"ו דאין חילוק:

21. שערים מצויינים בהלכה

העתיק זה הלשון, וכתב וכשם וכו'. וראיתי בחזון יחזקאל (תוספתא פ"ט ה"ג) כשם שאם עלו על המזבח הם נשארים שם, כך אם ירדו הם נשארים במקומם, וכדבר זה דמו אהרדי. ועי"ש

22. חזון איש | קדשים סימן ז

(ו) כ"ז ב' תורה אחת לכל כעולין, נראה דדוקא בעלן אדם אצל כעלן קוף או שגפל על המזבח מיד האדם שלא זכונה, תרד, וראי מהא דאמר לקי סי' אי' שפרכי מכא אדם זעינן, ואם אייתא דקלטי מזבח, איך יאספנו, כא מסיק הכא דסבר ר"י לא יאספנו, אלא ש"מ דשלא זכונה לא קלטי מזבח, ומיכו י"ל נכו דלא קלטי לענין שיכול לאספו, אצל עדיון י"ל דלענין אם עלה לא ירד כל שכוה על המזבח לא ירד, וכן נראה דאפי' עלתה חיה וגשחט יש צה גשום לא תרד, עי' לקי פ"ה אי'.

23. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן ד | ד

בירושלמי סוכה פ' לולב וערבה (פ"ד הל"ט) אמרינן דזה דאין כ"ש מקדשין אלא מדעת הוא משום דילפינן ממזבח מה מזבח אינו מקדש אלא מדעת אף כ"ש אין מקדשין אלא מדעת ע"ש ובפשוטו זה דאמר דאין המזבח מקדש אלא מדעת הוא לענין אם עלה לא ירד דזהו קידוש של המזבח ומשמע דצריך דוקא דעת והנה אי נימא כן אתי שפיר מ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ו מהל' א"מ ה"ה דנסכים שנטמאו עושה להם מערכה בפ"ע ושורפן במזבח דס"ל דהא דאמרינן בזבחים (צ"ב.) דעושה להם מערכה בפ"ע היינו במזבח ולא כמה שפי' רש"י ז"ל שם דהיינו בעזרה וקשה דלמ"ד בנסכים ג"כ אמרינן אם עלו לא ירדו א"כ לעולם בכל הנסכים שנפסלו כיון שעלו לשריפה המזבח קולטן וינסכו כדינן ולא ישרפו כלל ולפ"ז אתי שפיר כיון דהעלן שלא ע"מ לנסכן אח"כ רק ע"מ לשורפן אינו המזבח קולט:

24. תוספות על זבחים דף נח/א

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח. מדאורייתא שוחט לכתחלה כדדרשינן מוזבחת עליו ושמא הא דנקט דיעבד מדרבנן שלא תרביץ גללים:

25. רש"י על זבחים דף נח/א

תד"ה קדשי. ושמא הא דנקט דיעבד כו'. לי משנה ערוכה (לקמן פד) עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד. ומוקמינן לה שם בגמרא (פה) בכשרה:

26. שפת אמת על זבחים דף פה/א

בגמ' חיינ פשיטא קשה דהא קמ"ל דמחיים אין המזבח מקדש דאי הוי מזבח מקדש הי' אסור להורידן רק לשוחטן למעלה במזבח. ורש"י כתב כיון דכשרים לעלות אפי' אחר ירידה פשיטא דמורידין. אבל מלשון הרמב"ם (פ"ג מה' פסוה"מ) נראה כמ"ש דכתב דמה"ט בעלה אחר השחיטה מפשיטין למעלה משום דאסור להורידן ע"ש. וצ"ל דפשיטא היינו משום דמחיים לא הוי פסולו בקדש ומעולם לא הוי ס"ד דגמ' לפרש המשנה בכשרים כיון דתני וכולן משמע דקאי אפסולין דרישא ולכן מקשה פשיטא דכה"ג ירדו. אלא ע"כ דלדיוקא אתי דשחוטין אפי' קודם זריקה לא ירדו. ומשני בדוקין שבעין. דלפירש"י הו"ל למימר בפסולין ובדוקין שבעין. כיון דעד עתה בכשרים

מוקי לה. והא דאמר במאי אוקימתא מילתא באפי נפשי' הוא דמכל השקלא וטריא דלעיל משמע דמוקי בפסולין ופריך מסיפא כנ"ל:

27. שטמ"ק אות ה' וז'

=====

28. שערים מצויינים בהלכה

דף פד: ומוציא אני את אלו שלא היו פסולין בקודש. כתבו התוס' דלא איצטריך האי קרא לנפסלו כשהן חולין אלא לנפסלו לאחר שהוקדשו, והשתא רובע ונרבע דיאסרו ניחא וכו'. ומפרש בצאן קדשים דאע"ג דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, מ"מ אי עביד מעשה אוסר, אבל מוקצה ונעבד לא עביד מעשה.

29. שפת אמת מסכת זבחים דף פד עמוד ב

בגמ' שקיבלו פסולין הנך דחזי לעבודת ציבור ק"ל דא"כ הנך דלא חזי משום דלא מצינו בהו היתר ירדו א"כ למה צריך ר"י ג' קראי למעט הנך תלתא כיון דבכולהו לא מצינו היתר* (ולמה שרצו תוס' לומר דקבלו פסולין דלא חזי לעבודת ציבור אפי' לר"ש ירדו משמע גם כן דלא צריך קרא כלל לזה אך תוס' לא מסקי הכי באמת ותו קשה דא"כ בזרקו פסולין יהי' הדין אפי' בלא חזי לעבודת ציבור ולשון שקבלו וזרקו משמע דחד דינא להו וצ"ע:

30. שערים מצויינים בהלכה

ורבי יהודה מיייתי לה מהכא. הקשה בחי' הריטב"א במס' נדה (מ: ד"ה כלל) דהני תלת מיעוטי יש להם שם אחד, דלית להו הכשר במקום אחר, א"כ ליסגיא להו בחד מיעוטא. ותירץ דכיון שהיו בכלל פסולין בקודש להכשר, חידוש הם, וכל חד בעי קרא.

=====

א. דף על הדף מסכת זבחים דף פד עמוד ב

בגמ': מרבה אני את אלו שהיה פסולין בקודש.

בספר בית ישראל (פ' צו תשי"א) כתב בזה"ל: זאת תורת העולה, לרבות כל הפסולין, שאם עלו לא ירדו, ורק שיהיו פסולין בקודש, שלא ינתקו עצמן מהקדושה. והעצה לזה ע"י התורה, זאת "תורת" העולה, ואין עבירה מכבה תורה, אף שנופל יכול אח"כ להתחזק ולשוב עכד"ק.